

ناشر تخصصی دروس عمومی
ناشر تخصصی علوم انسانی

ویرایش جدید

مجموعه کتاب‌های هدف‌دار

دین و زندگی

عمومی ۱۵

سعید شبقره
فردین سماقی

درسنامه جامع و آموزشی
پیام آیات و روایات و اشعار
۷۴۰ پرسش تشریحی و چهارگزینه‌ای
پاسخنامه تشریحی

بخش اول: تفکر و اندیشه

۷	درس اول: هدف زندگی
۱۵	درس دوم: پر پرواز
۲۳	درس سوم: پنجره‌ای به روشنایی
۳۰	درس چهارم: آینده روشن
۳۸	درس پنجم: منزلگاه بعد
۴۴	درس ششم: واقعه بزرگ
۵۱	درس هفتم: فرجام کار

بخش دوم: قدم در راه

۵۸	درس هشتم: آهنگ سفر
۶۶	درس نهم: دوستی با خدا
۷۳	درس دهم: یاری از نماز و روزه
۸۱	درس یازدهم: فضیلت آراستگی
۸۷	درس دوازدهم: زیبایی پوشیدگی

پاسخنامه تشریحی

۹۳

دین و زندگی

سال دہم

استراتژی مطالعه

همین ابتدای اولین درس بگوییم که «دین و زندگی» درس هفتی نیست و باید آن را یاد بگیریم. با تکرار کردن دین و زندگی فقط مطالب تا سه روز یادتان می‌ماند و سه روز بعد مقدار زیادی از آن را باید دوباره بفوانید. نتیجه اینکه «دین و زندگی» پر از مفاهیمی است که باید آن‌ها را بفهمید!

وحید تعنا

مقدمه

همه انسان‌ها باید هدف از خلقت خودشان را بدانند. اگر انسان هدف اصلی خلقت خود را فراموش کند و فقط به اهداف فردی دیگر بپردازد، گویی هیچ کاری را انجام نداده است. بنابراین خداوند برای انسان ارزش بسیار قائل شده است. انسان باید بداند برای چه خلق شده است.

جهان هدفمند

در پس خلقت تک‌تک موجودات این جهان «هدفی» وجود دارد، زیرا «خالق آن‌ها خدایی حکیم» است. یعنی: «خدایی که هیچ کاری را بیهوده انجام نمی‌دهد». قرآن کریم در آیات گوناگون بر این نکته تأکید می‌کند و آفرینش جهان را «حق» می‌داند. از آن جمله می‌فرماید:

آیه:

﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَمَا بَيْنَهُمَا لِأَعْيُنٍ
مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾

و ما آسمان‌ها و زمین
و آنچه بین آن‌هاست را به بازیچه نیافریدیم،
و آن‌ها را جز به حق خلق نکردیم.

دخان / ۳۹ و ۳۸

پیام آیه:

الف) با توجه به عبارت ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ مَا بَيْنَهُمَا لِأَعْيُنٍ﴾ بیهوده آفریده شدن آسمان‌ها و زمین و تمام موجودات «رد» می‌شود.
ب) با توجه به عبارت ﴿مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ آفرینش آسمان‌ها و زمین و تمام موجودات برحق است.
پ) حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین ﴿مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ به معنای هدف‌دار بودن خلقت آن‌هاست.
ت) با توجه به مفاد این آیه هر موجودی براساس برنامه حساب‌شده‌ای به این جهان گام نهاده است و به سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت است.
ث) چون خالق تمام موجودات خدای حکیم است (علت) پس تک‌تک موجودات این جهان هدفمندند و هیچ کار بیهوده‌ای انجام نمی‌دهند.
ج) حکیمانه بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین ﴿مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ ضرورت‌ها در پرتو حکمت الهی را ثابت می‌کند.
چ) عبارات ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ مَا بَيْنَهُمَا لِأَعْيُنٍ﴾ = (در رد عبث آفرینی جهان) و ﴿مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ (بیانگر حکیمانه بودن نظام خلقت) می‌باشند.
ح) با توجه به مفاد این آیه «هدفمند بود نظام خلقت با نفی بازیچه بودن آفرینش ﴿لِأَعْيُنٍ﴾ و اثبات حق بودن آفرینش ﴿بِالْحَقِّ﴾ اثبات می‌شود.»

توضیح بیشتر

انسان نیز «مانند» موجودات دیگر، از این قاعده کلی (هدفمندی) جدا نیست و قطعاً «هدفی» از آفرینش وجود داشته است. و «گام نهادن او در این دنیا» فرصتی است که برای رسیدن به آن هدف به او داده شده است.

سخن امام علی علیه السلام

حضرت علی علیه السلام هرگاه مردم را «موعظه» می‌کرد، معمولاً سخن خود را با این عبارت آغاز می‌کرد:
ای مردم هیچ‌کس «بیهوده» آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای «لهو» کند و او را «به خود وانگذاشته‌اند» تا به «کارهای لغو و بی‌ارزش» بپردازد.
■ میان هدف انسان و موجودات دیگر (حیوانات و گیاهان) تفاوت‌هایی وجود دارد. این تفاوت‌ها به ویژگی‌های خاص انسان و تمایز او از سایر موجودات بازمی‌گردد.

در جدول زیر به برخی از این تفاوت‌ها اشاره شده است.

تفاوت میان هدف انسان و موجودات دیگر (حیوانات و گیاهان)

انسان	موجودات دیگر (حیوانات و گیاهان)
۱- انسان خود باید هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد.	۱- گیاهان به صورت طبیعی به سوی هدف حرکت می‌کنند. (مثلاً دانه گندم به صورت طبیعی در جهت رسیدن به هدف نهایی خود یعنی تبدیل شدن به خوشه‌ای با دانه‌ها دانه حرکت می‌کند و یا نهال کوچک خرما در مسیر رسیدن به نخل تنومند پیش می‌رود).
۲- دارای مجموعه‌ای از استعداد‌های مادی و معنوی است. پس دنبال انتخاب اهدافی است که بتواند استعداد‌های خود را به کمال برساند.	۲- حیوانات و گیاهان دارای استعداد‌های محدود و مادی‌اند.
۳- دارای روحیه بی‌نهایت‌طلب است. عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش روز به روز افزون می‌گردد. به دنبال چیزی است که هرگز پایان نمی‌پذیرد و تمام نمی‌شود. همواره در حال انتخاب هدف‌های پایان‌ناپذیر و تمام‌نشده است.	۳- حیوانات و گیاهان دارای اهداف محدودی هستند و زمانی که به حدی از رشد و کمال می‌رسند، متوقف می‌شوند.

اختلاف در انتخاب هدف

وقتی به دنیای انسان‌ها می‌نگریم، با دنیای «حیرت‌انگیزی» مواجه می‌شویم؛ چنان اختلافی در «هدف» وجود دارد که در ابتدا سردرگم می‌شویم. مثلاً برخی به دنبال پول و ثروت‌اند. برخی دل به کشف اسرار جهان سپرده‌اند و ...

به نظر شما منشأ اختلاف در انتخاب هدف چیست؟

تفاوت در نوع اندیشه انسان؛ هر کس با بینش و نگرش خاص خود به سراغ هدفی می‌رود.

برای مثال: ۱- اگر کسی چنین بیندیشد که کمک به دیگران ارزشمند است و می‌تواند روحیه بی‌نهایت‌طلب او را سیراب کند و پاسخگوی استعداد‌های گوناگونش باشد، می‌کوشد به دیگران کمک کند. ۲- کسی هم که فکر می‌کند با داشتن شهرت می‌تواند به این نتایج برسد، همه زندگی خود را در مسیر رسیدن به شهرت قرار می‌دهد. پس این اختلاف در هدف‌ها، ریشه در «نوع نگاه و اندیشه» انسان دارد.

معیارهای انتخاب هدف‌های اصلی

با توجه به تفاوت نگاه و اندیشه انسان‌ها، برای اینکه بتوانیم با «نگاهی درست» هدف‌های خود را انتخاب کنیم، نیازمند معیار و ملاک هستیم. کدام معیار؟ معیاری که بتوانیم به وسیله آن هدف‌های همسو با «میل بی‌نهایت‌طلب و استعداد‌های متنوع انسان» را مشخص کنیم. متناسب با این معیار و ملاک، هدف‌های زندگی را به درستی برمی‌گزینیم و عمر خود را برای رسیدن به آن‌ها صرف خواهیم کرد. خدایی که به تمام نیازهای ما آگاهی دارد، در این مورد ما را راهنمایی کرده و معیار انتخاب هدف را مشخص فرموده و آثار و نتایج آن را یادآور شده است.

تدبیر

آیات زیر معیارهای درست انتخاب هدف را برای آدمی مشخص و معین می‌کنند. با تأمل در آن‌ها، پیام‌ها را تکمیل کنید و آیاتی که این پیام‌ها از آن‌ها استخراج می‌شود را استخراج نمایید.

- ☺ آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم - و به هر کس اراده کنیم - می‌دهیم؛ سپس دوزخ را برای او قرار خواهیم داد تا با خواری و سرافکندگی در آن وارد شود. (سوره اسراء آیه ۱۸)
- ☺ و آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند و مؤمن باشد، پاداش داده خواهد شد. (سوره اسراء آیه ۱۹)
- ☺ بعضی از مردم می‌گویند: خداوند ما در دنیا نیکی عطا کن، ولی در آخرت هیچ بهره‌ای ندارند. (سوره بقره آیه ۲۰۰)
- ☺ و بعضی می‌گویند: پروردگارا در دنیا نیکی عطا کن، و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما و ما را از عذاب آتش ننگه دارد. (سوره بقره آیه ۲۰۱)
- ☺ اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند و خداوند سریع‌الحساب است. (سوره بقره آیه ۲۰۲)
- ☺ آنچه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است «آیا اندیشه نمی‌کنید؟» (سوره قهص آیه ۶۰)

پیام	آیات مرتبط با پیام
برخی از هدف‌ها و دلبستگی‌ها محدود و پایان‌پذیر هستند و تنها پاسخگوی برخی از استعداد‌های مادی ما هستند	آیه ۱۸ اسراء
اگر کسی این هدف‌ها را به عنوان هدف اصلی برگزیند، ممکن است به مقداری از آن برسد.	آیه ۱۸ اسراء
اگر کسی فقط این هدف را انتخاب کند در آخرت از آن بهره‌ای نمی‌برد «دوزخی خواهد شد.»	آیه ۲۰۰ بقره و آیه ۱۸ اسراء
برخی هدف‌ها پایان‌ناپذیر و همیشگی‌اند و پاسخگوی استعداد‌های مادی و معنوی بیشتر در وجود ما هستند.	آیه ۲۰۱ بقره
اگر کسی این هدف‌ها را به عنوان هدف اصلی برگزیند و برای رسیدن به آن اهداف تلاش کند به هدف خود خواهد رسید.	آیه ۱۱۹ اسراء
هدف‌های پایان‌ناپذیر همان هدف‌های اخروی هستند.	آیه ۶۰ قصص
هدف‌های پایان‌پذیر همان هدف‌های دنیوی هستند.	آیه ۶۰ قصص
اصل قرار گرفتن هدف‌های اخروی، مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیایی نمی‌شود.	آیات ۲۰۱-۲۰۲ بقره
اگر هدف‌های دنیوی اصل قرار گیرد، مانع رسیدن به هدف‌های اخروی می‌شود.	آیات ۱۸ اسراء - آیه ۲۰۰ بقره
نتیجه: برنامه‌ریزی انسان باید دربرگیرنده اهداف اخروی و اهداف دنیوی باشد و به گونه‌ای تنظیم شود که اهداف اخروی اصل قرار گیرند و هدف‌های دنیوی فرع و تابع آن‌ها باشند.	

اهداف را می‌توان به دو دسته اصلی و فرعی تقسیم کرد. اهداف اصلی و فرعی هر دو «خوب» می‌باشند و برای زندگی ما «ضروری» هستند. مهم این است که:

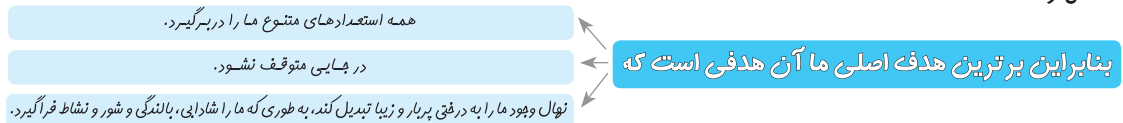
- ۱ هدف‌های «فرعی» را به جای هدف «اصلی» قرار ندهیم.
 - ۲ آن قدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع ما در رسیدن به اهداف اصلی شوند و از رفتن به سوی کمالات بازدارند.
- تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا نه تنها بد نیست، بلکه ضروری و خوب است. فقط باید توجه کنیم که در رسیدن به نعمت‌های دنیا مرتکب گناه نشویم و آن قدر سرگرم آن‌ها نباشیم که از زیبایی‌های پایدار باز بمانیم.

برترین هدف

حتماً این مصرع از شعر زیبای مولوی را شنیده‌اید که می‌گوید:

«چون که صد آمد نود هم پیش ماست»

این مصرع را به صورت یک ضرب‌المثل در جایی که یک چیز، جامع و دربردارنده چیزهای دیگر است، استفاده می‌کنند. برخی هدف‌های زندگی، نیز این‌گونه‌اند؛ یعنی دربردارنده هدف‌های دیگر نیز هستند و رسیدن به آن‌ها برابر با دستیابی با سایر اهداف نیز هست. به میزانی که این‌گونه هدف‌ها، برتر و جامع‌تر باشند. هدف‌های بیشتری را در درون خود جای می‌دهند. معمولاً آدم‌های زیرک و هوشمند هدف‌های خود را به‌گونه‌ای انتخاب می‌کنند که به قول معروف «با یک تیر چند نشان بزنند». با توجه به دو ویژگی متنوع بودن استعداد‌های انسان و بی‌نهایت‌طلبی او، اگر هدفی را که انتخاب می‌کنیم، بهتر بتواند پاسخگوی این «دو ویژگی» باشد، آن هدف «کامل‌تر» است.

برای مثال امیرالمؤمنین علی علیه السلام از جمله افرادی است که رشد و پرورش خود را در دامان پیامبر آغاز کرد و جلوه‌گاه کمالات و زیبایی‌ها شد. هر کس اندکی تأمل کند، می‌بیند که در ذات خود در جست‌وجوی سرچشمه همه خوبی‌ها و زیبایی‌هاست و تا به آن منبع و مبدأ نرسد، آرامش نیافته و از پای نخواهد نشست، این سرچشمه همان «خداوند» است که:

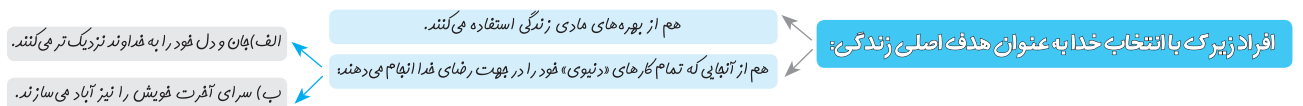
- خالق همه کمالات و زیبایی‌هاست.
- نامحدود است و کمالات و خوبی‌هایش حد و اندازه ندارد.
- هر کمال و خوبی از او سرچشمه می‌گیرد و در جهان گسترده می‌شود.

پس: مقصود و هدف نهایی ما خداوند است.

اگر روح انسان بی‌نهایت‌طلب است و خوبی‌ها را به صورت بی‌پایان می‌خواهد، شایسته است که تنها تقرب و نزدیکی به خدای بزرگ مقصد نهایی او باشد. منظور نزدیکی و تقرب به خداوند، نزدیکی مکانی و ظاهری نیست، بلکه نزدیکی حقیقی است. چه بسا دو نفر در یک مکان در کنار هم باشند، ولی هیچ نزدیکی به هم احساس نکنند.

انسان‌ها چگونه به خدا نزدیک‌تر می‌شوند؟

خدا سرچشمه زیبایی‌ها و خوبی‌ها است، و انسان‌ها به میزانی که زیبایی‌ها و خوبی‌ها را کسب کنند به خدا «نزدیک‌تر» می‌شوند.

الف) ایمان و دل خود را به خداوند نزدیک‌تر می‌کنند.
ب) سرای آخرت خویش را نیز آباد می‌سازند.

آیه:

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا
فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾

هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد
نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست.

نساء / ۱۳۴

پیام آیه:

الف) اصل قرار گرفتن هدف‌های دنیوی، مانع بهره‌مندی از نعمت‌های اخروی است.
ب) به میزانی که هدف «برتر» و «جامع‌تر» باشد، هدف‌های بیشتری را در درون خود جای می‌دهند.
پ) مخاطب آیه، همه مردم هستند. (نه فقط مؤمنان)
ت) خداوند سرچشمه نعمت‌های دنیوی و اخروی است.
ث) بهره‌مندی از نعمات «دنیوی و اخروی» معلول بندگی خداست.
ج) این آیه با ابیات زیر ارتباط مفهومی دارد:

ای دوست شکر بهتر یا آنکه شکر سازد؟	خوبی قمر بهتر، یا آن که قمر سازد؟
ای باغ تویی خوش‌تر یا گلشن و گل در تو؟	یا آنکه برآرد گل، صد نرگس تر سازد؟
ای عقل تو به باشی در دانش در بینش؟	یا آنکه بر هر لحظه صد عقل و نظر سازد؟

این هدف (تقرب و نزدیکی به خدای بزرگ) به همان میزان که بزرگ و ضامن خوشبختی ماست، همت بزرگ و اراده محکم می‌طلبد؛ همان‌طور که دستیابی به گوهرهای گران‌قدر دریاها، پشتکاری شگرف می‌خواهد.

تدبیر

آیه:

این آیه به ما می‌گوید که چگونه تمامی اعمال و زندگی ما برای خدا باشد؟
﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي
لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾
بگو نمازم، تمام اعمالم و زندگی و مرگ من
برای خداست که پروردگار جهانیان است.

انعام / ۱۶۲

پیام آیه:

الف) آیه خطاب به پیامبر ﷺ است.
ب) هدف اصلی در زندگی انسان یا برترین هدف انسان، باید عبادت و بندگی خدا باشد.
پ) کامل‌ترین تعبیر درباره زندگی به خاطر خدا «لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» در این آیه آمده که به معنای انجام تمام کارها برای خداوند است.
ت) با توجه به این آیه چون روح انسان بی‌نهایت‌طلب است جز با سرچشمه بی‌پایان خوبی‌ها و زیبایی‌ها آرام نمی‌گیرد.

اندیشه و تحقیق

سوره آل‌عنقره: شعر «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست» چه ارتباطی با موضوع هدف زندگی دارد؟

پاسخ: وقتی خداوند را به عنوان هدف، انتخاب می‌کنیم یک هدف «جامع» انتخاب کرده‌ایم که دربرگیرنده بقیه اهداف است. «صد» در این بیت اشاره به مفهوم جامع دارد که وقتی انتخاب شود اهداف کوچکتری یعنی «نودها» در آن قرار دارد.

سوره آل‌عنقره: دلیل بیاورید:

الف) زیرک‌ترین افراد این جهان، مؤمنان هستند.

ب) کسی که هدف اصلی زندگی خود را ثروتمند شدن قرار دهد، دچار خسران می‌شود.
پاسخ: زیرا افراد زیرک هدف‌های خود را به‌گونه‌ای انتخاب می‌کنند که بتوانند با یک تیر چند نشان بزنند و این کار تنها با انتخاب هدف برتر یعنی تقرب و نزدیکی به خداوند ممکن می‌شود؛ زیرا این هدف، جامع اهداف دیگر است.
پاسخ: به این دلیل که «ثروتمند شدن» به عنوان یک هدف، همه استعدادها و نمان را پوشش نمی‌دهد و با روحیه بی‌نهایت‌طلب او سازگار نیست.

سوره آل‌عنقره: شخصی می‌گوید: «لازمه تقرب به خدا این است که کارهایی مانند کسب مال و ثروت که از امور فرعی هستند، کنار گذاشته شود» با او موافقت یا خیر؟ چرا؟

پاسخ: خیر / چون خداوند زمینه‌ساز شکوفایی استعدادهای متنوع مادی و معنوی انسان است و با انتخاب خداوند به عنوان هدف اصلی، هم از بهره‌های مادی استفاده می‌کنند و هم از آنجا که تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می‌دهند به خداوند نزدیک‌تر می‌شوند.

سوره آل‌عنقره: حکایت زیر را بخوانید و با توجه به آن به سوال پاسخ دهید.

«مسافری در سفر خود به یک دوراهی رسید: از پیرمردی که در آنجا نشسته بود پرسید: من از کدام یک از این دو راه باید بروم؟ پیرمرد گفت: قصد داری به کجا بروی؟ مسافر جواب داد: نمی‌دانم! پیرمرد گفت: وقتی نمی‌دانی به کجا بروی تفاوتی نمی‌کند که کدام راه را انتخاب کنی» به نظر شما این حکایت، با کدام یک از بخش‌های درس در ارتباط است؟ چرا؟
پاسخ: با حکایت ابتدایی درس از مولانا مرتبط است. چون هر دو به اهمیت انتخاب هدف تاکید دارند.

پرسش‌های تشریحی درس ۱

آیات، احادیث و اشعار

۱. با توجه به آیه ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبَيْنَ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ به سؤالات زیر پاسخ دهید.

(الف) معنی آیه را بنویسید.

(ب) منظور از عبارت ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبَيْنَ...﴾ چیست؟

(پ) عبارت ﴿مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ...﴾ به چه موضوعی اشاره دارد؟

(ت) منظور از حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین چیست؟

۲. با توجه به آیه ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبَيْنَ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ به سؤالات زیر پاسخ دهید.

(الف) با توجه به مفاد این آیه هر موجودی

(ب) چون خالق تمام موجودات خدایی حکیم است

(پ) حکیمانه بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین، در پرتو را ثابت می‌کند.

(ت) عبارات و در این آیه به ترتیب در رد عبث‌آفرینی جهان و بیانگر حکیمانه بودن نظام خلقت است.

۳. با توجه به آیه ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ به سؤالات زیر پاسخ دهید.

(الف) معنی آیه را بنویسید.

(ب) مخاطب آیه کیست؟

(پ) به میزانی که هدف و باشد، هدف‌های بیشتری را در درون خود جای می‌دهد.

(ت) پیام آیه را بنویسید. (۲ مورد)

۴. با توجه به آیه ﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ به سؤالات زیر پاسخ دهید.

(الف) معنی آیه را بنویسید.

(ب) مخاطب آیه کیست؟

(پ) هدف اصلی در زندگی انسان یا برترین هدف انسان باید و باشد.

(ت) پیام آیه را بنویسید. (۲ مورد)

۵. با توجه به ابیات زیر به سؤالات پاسخ دهید.

ای دوست شکر بهتر یا آن که شکر سازد خوبی قمر بهتر یا آن که قمر سازد؟

ای باغ تویی خوش‌تر یا گلشن و گل در تو؟ یا آن که برآرد گل، صد نرگس تر سازد؟

ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش؟ یا آن که به هر لحظه صد عقل و نظر سازد؟»

(الف) با کدام آیه ارتباط دارد؟

(ب) با توجه به متن درس، این ابیات بیانگر چیست؟

(پ) جامع‌ترین و برترین هدف انسان با توجه به این ابیات چیست؟

(ت) با توجه به متن درس، پیام ابیات را بنویسید.

درستی و نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید.

نادرست	درست	
☐	☐	۶. قرآن کریم در آیات گوناگون بر این نکته که در پس خلقت تک تک موجودات این جهان هدفی وجود دارد، تاکید می‌کند و آفرینش جهان را حق می‌داند.
☐	☐	۷. تفاوت ویژگی‌های انسان با حیوانات و گیاهان به ویژگی‌های خاص انسان و تمایز او از سایر موجودات بازمی‌گردد.
☐	☐	۸. هر کس با بینش و نگرش خود به سراغ هدف می‌رود.

- ۹. باتوجه به تفاوت نگاه و اندیشهٔ انسان‌ها، برای اینکه بتوانیم با نگاهی درست هدف‌های خود را انتخاب کنیم بی‌نیاز از ملاک و معیار هستیم.
- ۱۰. تلاش برای رسیدن به نعمت‌های اخروی نه تنها بد نیست؛ بلکه ضروری و خوب است.
- ۱۱. وقتی به دنیای انسان‌ها می‌نگریم با دنیای «حیرت‌انگیزی» مواجه می‌شویم؛ چنان اختلافی در هدف‌ها وجود دارد که در ابتدا سردرگم می‌شویم.

عبارت‌های زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

- ۱۲. حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به معنای آن‌هاست.
- ۱۳. در آفرینش انسان مانند سایر موجودات هدفی وجود دارد و فرصتی است که برای رسیدن به آن هدف به او داده شده است.
- ۱۴. منشأ اختلاف در اهداف انسان‌ها ریشه در و انسان دارد.
- ۱۵. ملاک کامل بودن یک هدف داشتن دو ویژگی استعدادهای انسان و او است.
- ۱۶. نزدیکی و تقرب به خداوند، نزدیکی و نیست. بلکه منظور نزدیکی است.
- ۱۷. معیار انتخاب هدف را مشخص کرده است و آثار و نتایج آن را نیز یادآور شده است.

به پرسش‌های زیر پاسخ کوتاه بدهید.

- ۱۸. چرا در پس خلقت تک تک موجودات این جهان هدفی وجود دارد؟
- ۱۹. باتوجه به تفاوت نگاه و اندیشهٔ انسان‌ها چرا نیازمند ملاک و معیار هستیم؟
- ۲۰. اگر انسان معیار و ملاک متناسب با میل بی‌نهایت‌طلب و استعدادهای متنوع خود را انتخاب کند، به چه نتایجی دست خواهد یافت؟
- ۲۱. باتوجه به تفاوت نگاه و اندیشهٔ انسان‌ها، باید چه نوع معیار و ملاکی برای خود برگزینیم؟
- ۲۲. چرا شایسته است که تنها تقرب و نزدیکی به خداوند هدف انسان باشد؟
- ۲۳. در راستای رسیدن به کدام نعمت‌ها باید توجه کنیم که مرتکب گناه نشویم؟

به پرسش‌های زیر پاسخ کامل بدهید.

- ۲۴. حضرت علی (علیه السلام) هرگاه مردم را موعظه کرد، معمولاً سخن خود را با چه عباراتی آغاز می‌کرد؟
- ۲۵. تفاوت اهداف انسان با حیوانات و گیاهان در چیست؟
- ۲۶. باتوجه به تفاوت نگاه و اندیشهٔ انسان‌ها برای اینکه بتوانیم با نگاهی درست هدف‌های خود را انتخاب کنیم، نیازمند چه امری هستیم؟ ویژگی آن چیست؟ فایدهٔ آن چیست؟
- ۲۷. هدف‌های انسان به چند دسته تقسیم می‌شوند؟ ویژگی هر کدام چیست؟
- ۲۸. در رابطه با اهداف اصلی و فرعی نکتهٔ مهم چیست؟
- ۲۹. ویژگی تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا چیست؟ فایدهٔ آن چیست؟
- ۳۰. مصرع «چون که صد آمد نود هم پیش ماست» در چه جایی استفاده می‌شود؟
- ۳۱. برترین هدف اصلی زندگی چه هدفی است؟
- ۳۲. ویژگی‌های خداوند به عنوان سرچشمهٔ همهٔ خوبی‌ها و زیبایی‌ها کدام‌اند؟
- ۳۳. افراد زیرک با انتخاب خداوند به عنوان هدف اصلی زندگی به چه نتایجی دست می‌یابند؟
- ۳۴. چرا انسان به دنبال انتخاب هدف‌هایی است که از طریق آن استعدادهای گوناگون خویش را به کمال برساند؟
- ۳۵. پیامد انجام تمام کارهای دنیوی در جهت رضایت خداوند چیست؟

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

درس ۱

- ۳۶. انسان مانند موجودات دیگر دارای قاعدهٔ کلی است و او در این دنیا فرصتی برای رسیدن به این قاعده است.

- ۱) ارزشمند بودن - گام‌نهادن
- ۲) ارزشمند بودن - نهایت‌طلبی
- ۳) هدفمندی در آفرینش - گام‌نهادن
- ۴) هدفمندی در آفرینش - نهایت‌طلبی

۳۷. «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبُدُنَا مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ» به ترتیب کدام مفاهیم را در بردارد؟

- ۱ عبث آفرینی از پدیده‌های جهان، به دور است. - هدفداری نظام آفرینش
- ۲ عبث آفرینی از پدیده‌های جهان، به دور است. - حقانیت رحمت در نگاه عمیق
- ۳ آنچه در آسمان‌ها و زمین است بیانگر توحید عبادی است. - هدفداری نظام آفرینش
- ۴ آنچه در آسمان‌ها و زمین است بیانگر توحید عبادی است. - حقانیت رحمت در نگاه عمیق

۳۸. اگر بگوییم «خالق موجودات جهان خدایی حکیم است که هیچ کاری را بیهوده انجام نمی‌دهد»، علت کدام یک از معلول‌های زیر را بیان کرده‌ایم؟

- ۱ در پس تک‌تک موجودات این جهان، لطف و رحمت ویژه خدا قرار دارد.
- ۲ نظم گسترده جهانی بیانگر قدرت و رحمت الهی است.
- ۳ در پس خلقت تک‌تک موجودات این جهان، هدفی وجود دارد.
- ۴ نظم گسترده جهانی نشانگر دانایی خالق مدبر است.

۳۹. سومین تفاوت میان انسان و دیگر موجودات در رسیدن به هدف کدام است؟

- ۱ انسان به دنبال اهداف گوناگون می‌رود و با کمک اختیار خود بهترین آن‌ها را انتخاب می‌کند.
- ۲ انسان خود باید هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد.
- ۳ انسان با کمک عقل خود راه را می‌شناسد و سپس راه صحیح را انتخاب می‌کند و به پیش می‌رود.
- ۴ انسان دارای روحیه‌ای بی‌نهایت‌طلب است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش کم نمی‌شود.

۴۰. از مفهوم کدام آیه مستفاد می‌گردد که «در پس خلقت تک‌تک موجودات این جهان هدفی وجود دارد»؟

- ۱ ما آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آن‌هاست را به بازیچه نیافریدیم ...
- ۲ هیچ‌کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند ...
- ۳ هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست.
- ۴ این زندگی دنیا، جز سرگرمی و بازی نیست و سرای آخرت زندگی حقیقی است...

۴۱. اگر معتقد باشیم که در نظام هستی «هر موجودی براساس برنامه حساب‌شده‌ای به این جهان گام نهاده است و به سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت است»، به مفاد کدام آیه قرآنی اشاره کرده‌ایم؟

- ۱ ای مردم هیچ‌کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند و او را به خود وا نگذاشته‌اند تا به کارهای لغو و بی‌ارزش بپردازد.
- ۲ ما آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آن‌هاست را به بازیچه نیافریدیم، آن‌ها را جز به حق خلق نکردیم.
- ۳ آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند، پاداش داده خواهد شد.
- ۴ آیا ما آن‌ها را که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند با مفسدان در زمین یکسان قرار خواهیم داد؟

۴۲. امام علی (علیه السلام) هرگاه مردم را موعظه می‌کرد، معمولاً سخن خود را با این عبارت آغاز می‌کرد ...

- ۱ ما آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آن‌هاست را به بازیچه نیافریدیم و آن‌ها را جز به حق خلق نکردیم.
- ۲ هیچ‌کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند و او را به خود وا نگذاشتند تا به کارهای لغو و بی‌ارزش بپردازد.
- ۳ آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند، پاداش داده خواهد شد.
- ۴ آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم - به هر کس اراده کنیم - می‌دهیم.

۴۳. این که «دانه گندم به صورت طبیعی در جهت رسیدن به هدف نهایی خود یعنی تبدیل شدن به خوشه‌ای با ده‌ها دانه حرکت می‌کند»، بیانگر کدام تفاوت میان انسان با سایر موجودات و گیاهان می‌باشد؟

- ۱ انسان دارای قدرت تفکر و اختیار است؛ ولی گیاهان به طور طبیعی و حیوانات به طور غریزی رشد می‌کنند.
- ۲ انسان دارای بینش و نگرش است ولی گیاهان و حیوانات فاقد اندیشه و تفکر می‌باشند.
- ۳ انسان دارای روحیه‌ای بی‌نهایت‌طلب است؛ ولی گیاهان و حیوانات هدف محدود دارند.
- ۴ استعدادها انسان نامحدود و مادی و معنوی است ولی استعدادها حیوانات و گیاهان محدود است.

۴۴. انسان در زندگی خود همواره در حال انتخاب هدف است، ویژگی این اهداف چیست و مربوط به کدام یک از تفاوت‌های میان انسان با سایر موجودات و گیاهان است؟

- ۱ متنوع و بی‌نهایت - انسان‌ها استعداد نامحدود دارند ولی گیاهان و حیوانات استعداد محدود دارند.
- ۲ پایان‌ناپذیر و تمام‌نشدنی - انسان‌ها استعداد نامحدود دارند ولی گیاهان و حیوانات استعداد محدود دارند.
- ۳ پایان‌ناپذیر و تمام‌نشدنی - انسان دارای روحیه‌ای بی‌نهایت‌طلب است در حالی که گیاهان و حیوانات استعدادها محدود دارند.
- ۴ متنوع و بی‌نهایت - انسان دارای روحیه‌ای بی‌نهایت‌طلب است در حالی که گیاهان و حیوانات استعدادها محدود دارند.

۴۵. براساس کدام ویژگی «عطش انسان در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روزبه‌روز افزوده‌تر می‌گردد»؟

- ۱ بی‌نهایت‌طلبی انسان
- ۲ تنوع‌طلبی انسان
- ۳ استعدادها مادی و معنوی
- ۴ هدفمندی آفرینش

۴۶. انسان برخلاف حیوانات و گیاهان که استعدادها محدود مادی دارند، مجموعه‌ای فراوان از استعدادها مادی و معنوی است؛ به همین دلیل

- ۱ در زندگی خود همواره در حال انتخاب هدف است، هدف‌هایی پایان‌ناپذیر و تمام‌نشدنی.
- ۲ به دنبال انتخاب هدف‌هایی است که از طریق آن، استعدادها گوناگون خویش را به کمال برساند.
- ۳ انسان باید خود هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد.
- ۴ عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روزبه‌روز افزون می‌گردد.

۴۷. منشأ اختلاف در اهداف انسان‌ها چیست؟

- ۱) روحیه بی‌نهایت‌طلبی انسان
۲) استعداد‌های مادی و معنوی انسان
۳) تفاوت در نوع نگاه و اندیشه
۴) تنوع‌طلبی انسان

۴۸. مواجهه با کدام عامل، برانگیزاننده اصلی تحیر و سردرگمی در انسان می‌باشد؟

- ۱) نگرستن در دنیای انسان‌ها
۲) وجود اختلاف در اهداف انسان‌ها
۳) برخورد با دنیای حیرت‌انگیز انسان‌ها
۴) انتخاب همسو با میل بی‌نهایت‌طلب انسان

۴۹. در چه صورتی انسان خواهد توانست «هدف‌های خود را به درستی برگزیند و عمر خود را برای رسیدن به اهدافش صرف کند»؟

- ۱) با تفکر و تعقل در انجام کارها
۲) با تقویت روحیه بی‌نهایت‌طلبی
۳) با داشتن معیار و ملاک
۴) درک هدفمندی نظام خلقت

۵۰. توصیف «خوب» و «ضروری بودن»، وصف کدام دسته از اهداف انسان است؟ مهم این است که

- ۱) اصلی - اصلی - هدف اصلی را به جای هدف فرعی قرار ندهیم و آن‌قدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع رسیدن به هدف اصلی شود.
۲) اصلی - فرعی - هدف اصلی را به جای هدف فرعی قرار ندهیم و آن‌قدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع رسیدن به هدف اصلی شود.
۳) اصلی - اصلی - برای انتخاب صحیح هدف‌ها و دل‌بستن به آن‌ها باید ارزش هدف‌ها را مشخص کنیم و متناسب با ارزشی که دارند به آن‌ها رتبه دهیم.
۴) اصلی - فرعی - برای انتخاب صحیح هدف‌ها و دل‌بستن به آن‌ها باید ارزش هدف‌ها را مشخص کنیم و متناسب با ارزشی که دارند به آن‌ها رتبه دهیم.

۵۱. در رابطه با آیه شریفه «آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم - و به هر کس اراده کنیم - می‌دهیم؛ سپس دوزخ را برای او قرار خواهیم داد تا با خواری و سرافکنندگی در آن وارد شود.» کدام مفهوم درست است؟

- ۱) برخی از هدف‌ها و دل‌بستگی‌ها پایان‌پذیر هستند و تنها پاسخگوی برخی از استعداد‌های مادی ما هستند.
۲) برخی هدف‌ها پایان‌ناپذیر و همیشگی‌اند و پاسخگوی استعداد‌های مادی و معنوی بیشتری در وجود ما هستند.
۳) اصل قرار گرفتن هدف‌های اخروی، مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیایی نمی‌شود.
۴) اگر کسی هدف‌های پایان‌ناپذیر را به عنوان هدف اصلی برگزیند و برای رسیدن به آن اهداف تلاش کند، به هدف خود خواهد رسید.

۵۲. از لحاظ مفهومی ضرب‌المثل «چون که صد آمد نود هم پیش ماست» با کدام گزینه ارتباط دارد؟

- ۱) توجه به نعمت‌های دنیوی
۲) مقدم‌دانستن اهداف فرعی بر اهداف اصلی
۳) توجه هم‌زمان به اهداف اصلی و فرعی
۴) انتخاب خداوند به عنوان هدف اصلی زندگی

۵۳. براساس کدام ویژگی روح انسان شایسته است که تنها خداوند و بندگی او هدف نهایی انسان باشد؟

- ۱) قدرت روح در انتخاب هدف خلقت و گام‌برداشتن به سوی آن
۲) بی‌نهایت‌طلبی روح انسان و درخواست بی‌پایان خوبی‌ها
۳) تفاوت در بینش و نگرش انسان‌ها با سایر موجودات
۴) توانایی روح در تفکیک اهداف اصلی از فرعی براساس ارزش‌ها

۵۴. ملاک نزدیکی و دوری از خداوند چیست؟

- ۱) کسب زیبایی‌ها و خوبی‌ها یا عدم کسب زیبایی‌ها و خوبی‌ها
۲) بهره‌مندی از نعمت‌های مادی و معنوی یا عدم بهره‌مندی از آن‌ها
۳) پاسخگویی به دو میل تنوع‌طلبی و بی‌نهایت‌طلبی
۴) انتخاب خداوند به عنوان هدف اصلی زندگی

۵۵. مفهوم کدام آیه درباره «اصل قرار ندادن و اراده نکردن دنیا» است؟

- ۱) إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا
۲) وَ مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِيْنَ
۳) مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
۴) أَلَمْ نَجْعَلِ لَكَ الْغُبَّةَ بَيْنَ يَدَيْكَ وَ الْوَجْهَ الْكَافِرَ

۵۶. مفهوم بیت «ای دوست، شکر بهتر یا آن که شکر سازد؟ / خوبی قمر بهتر یا آن که قمر سازد»، بیانگر چیست و با کدام آیه ارتباط مفهومی دارد؟

- ۱) اصلی‌ترین هدف - مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
۲) جامع‌ترین هدف - وَ مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِيْنَ
۳) اصلی‌ترین هدف - إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا
۴) جامع‌ترین هدف - وَ نَفْسٍ وَ مَا سَوَّاهَا قَالَتْهَا فُجُورًا وَ تَقْوَاهَا

۵۷. افرادی که طبق قرآن کریم به حیات دنیوی راضی شده و به آن آرام گرفته‌اند، مصداق چه کسانی هستند و افراد زیرک چه فرقی با این گروه دارند؟

- ۱) کسانی که با ارزش‌ترین دارایی خود را صرف کارهای کم‌ارزش می‌کنند - این افراد با انتخاب قرب خدا با یک تیر چند نشان می‌زنند.
۲) کسانی که با ارزش‌ترین دارایی خود را صرف کارهای کم‌ارزش می‌کنند - برای آخرت خویش تنها به تفکر نمی‌نشینند بلکه عمل می‌کنند.
۳) به زندگی زودگذر دنیا دل بسته‌اند تنها راضی به گذر عمر می‌باشند - این افراد با انتخاب قرب خدا با یک تیر چند نشان می‌زنند.
۴) به زندگی زودگذر دنیا دل بسته‌اند تنها راضی به گذر عمر می‌باشند - برای آخرت خویش تنها به تفکر نمی‌نشینند بلکه عمل می‌کنند.

پاسخنامہ تشریح

۱. الف) ما آسمانها و زمین و آنچه بین آنهاست را به بازیچه نیافریدیم و آنها را جز به حق خلق نکردیم. / ب) به بازیچه آفریده نشدن آسمانها و زمین و تمام موجودات مربوط می‌شود. / پ) آفرینش آسمانها و زمین و تمام موجودات به حق است. / ت) هدفدار بودن خلقت

۲. الف) براساس برنامه حساب شده‌ای به این جهان گام نهاده است و به سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت است. / ب) پس تک تک موجودات این جهان هدفمند هستند و هیچ کار بی‌هوده‌ای انجام نمی‌دهند. / پ) ضرورت معاد - حکمت الهی / ت) ﴿مَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ﴾ ﴿إِلَّا بِالْحَقِّ﴾

۳. الف) هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد، نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست. / ب) همه مردم (نه مؤمنان) / پ) برتر و جامع تر / ت) ۱- اصل قرار گرفتن هدفهای دنیوی، مانع بهره‌مندی از نعمت‌های اخروی می‌باشد. ۲- خداوند سرچشمه نعمت‌های دنیوی و اخروی است.

۴. الف) بگو نمازم - تمام اعمالم و زندگی و مرگ من، برای خداست که پروردگار جهانیان است. / ب) پیامبر ﷺ / پ) عبادت - بندگی / ت) ۱- کامل‌ترین تعبیر درباره زندگی به خاطر خدا در عبارت ﴿لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ آمده است که به معنای انجام تمام کارها برای خداوند است. / ۲- باتوجه به این آیه چون روح انسان بی‌نهایت طلب است، جز با سرچشمه بی‌پایان خوبی‌ها و زیبایی‌ها آرام نمی‌گیرد.

۵. الف) ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ / ب) تقدم اهداف اصلی بر اهداف فرعی / پ) تقرب و نزدیکی به خداوند / ت) با انتخاب خداوند به عنوان هدف اصلی زندگی هم می‌توان از بهره‌های مادی زندگی استفاده کرد و هم با انجام تمام کارهای دنیوی خود در جهت رضای خدا جان و دل خود را به خدا نزدیک‌تر می‌کنیم و سرای آخرت خویش را آباد می‌کنیم.

۶. درست ۷. درست ۸. درست

۹. نادرست (با توجه به تفاوت نگاه و اندیشه انسان‌ها، برای اینکه بتوانیم با نگاهی درست، هدف خود را انتخاب کنیم، نیازمند معیار و ملاک هستیم.)

۱۰. نادرست (تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا نه تنها بد نیست، بلکه ضروری و واجب است.)

۱۱. درست

۱۲. هدفدار بودن خلقت ۱۵. متنوع بودن - بی‌نهایت‌طلبی

۱۳. گام نهادن او در این دنیا ۱۶. مکانی - ظاهری - حقیقی

۱۴. نوع نگاه - اندیشه ۱۷. خداوند

۱۸. زیرا خالق آنها خدای حکیم است، یعنی خدایی که هیچ کار بی‌هوده‌ای انجام نمی‌دهد.

۱۹. تا بتوانیم با نگاهی درست هدف‌های خود را انتخاب کنیم.

۲۰. هدف‌های زندگی را به درستی برخواهد گزید و عمر خود را برای رسیدن به آنها صرف خواهد کرد.

۲۱. معیار و ملاکی که بتوانیم به وسیله آن هدف‌های همسو با میل بی‌نهایت‌طلب و استعداد‌های متنوع‌مان را مشخص کنیم.

۲۲. چون روح انسان بی‌نهایت‌طلب است و خوبی‌ها را به صورت بی‌پایان می‌خواهد.

۲۳. نعمت‌های دنیا

۲۴. ای مردم هیچ کس بی‌هوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند و او را به خود وانگذاشته‌اند تا به کارهای لغو و بی‌ارزش بپردازد.

۲۵. ۱- انسان باید خود هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد در حالی که گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی به سوی هدف خود حرکت می‌کنند. / ۲- انسان برخلاف حیوانات و گیاهان که استعداد‌های مادی دارند مجموعه‌ای فراوان از استعداد‌های مادی و معنوی است. / ۳- انسان دارای روحیه بی‌نهایت‌طلب

است در حالی که گیاهان و حیوانات هدف‌های محدود دارند و هنگامی که به سرحدی از کمال می‌رسند متوقف می‌شوند.

۲۶. معیار و ملاک / تا بتوانیم به وسیله آن هدف‌های همسو با میل بی‌نهایت‌طلب و استعداد‌های متنوع انسان را مشخص کنیم و بدین وسیله هدف‌های زندگی را به درستی برخواهیم گزید و عمر خود را برای رسیدن به آنها صرف خواهیم کرد.

۲۷. دو دسته، هدف‌های اصلی و فرعی؛ که هر دو خوب می‌باشند و برای زندگی ما ضروری هستند.

۲۸. نکته مهم این است که هدف‌های فرعی را به جای هدف‌های اصلی قرار ندهیم و آن قدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع ما در رسیدن به اهداف اصلی شوند و ما را از رفتن به سوی کمالات بازدارند.

۲۹. تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا نه تنها بد نیست بلکه ضروری و خوب است. فقط باید توجه کنیم که در رسیدن به نعمت‌های دنیا مرتکب گناه نشویم و آن قدر سرگرم آنها نباشیم که از زیبایی‌های پایدار باز بمانیم.

۳۰. در جایی که یک چیز جامع و دربردارنده چیزهای دیگر است، استفاده می‌کنند.

۳۱. برترین هدف اصلی ما آن هدفی است که همه استعداد‌های متنوع ما را دربرگیرد، در جایی متوقف نشود، نهال وجود ما را به درختی پربار و زیبا تبدیل کند به صورتی که سراسر وجود ما را شادابی، بالندگی و شور و نشاط فراگیرد.

۳۲. ۱- خالق همه کمالات و زیبایی‌هاست. / ۲- نامحدود است و کمالات و خوبی‌هایش حد و اندازه ندارد. / ۳- هر کمال و خوبی از او سرچشمه می‌گیرد و در جهان گسترده می‌شود.

۳۳. هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند، هم از آنجایی که تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می‌دهند:

الف) جان و دل خود را به خدا نزدیک‌تر می‌کنند.

ب) سرای آخرت خویش را نیز آباد می‌سازند.

۳۴. چون انسان مجموعه‌ای فراوان از استعداد‌های مادی و معنوی است.

۳۵. نزدیک‌تر شدن جان و دل به خدا و آبادانی سرای آخرت

۳۶. **گزینه ۳** انسان مانند موجودات دیگر دارای قاعده کلی هدفمندی است و گام نهادن او در این دنیا فرصتی برای رسیدن به آن است.

۳۷. **گزینه ۱** ﴿لَاعِبِينَ﴾ بیانگر بی‌هوده‌نبودن و ﴿إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ بیانگر هدفداری نظام آفرینش است.

۳۸. **گزینه ۳** چون خدا حکیم است تمام جهان هدفی را در پی دارد.

۳۹. **گزینه ۴** سومین تفاوت بی‌نهایت‌طلبی انسان است.

۴۰. **گزینه ۱** با توجه به مفهوم آیه ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ (و ما آسمانها و زمین و آنچه بین آنهاست را به بازیچه نیافریدیم و آنها را جز به حق خلق نکردیم) فهمیده می‌شود که در پس خلقت تک تک موجودات این جهان هدفی وجود دارد.

۴۱. **گزینه ۲** با توجه به مفهوم آیه ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ (ما آسمانها و زمین و آنچه بین آنهاست را به بازیچه نیافریدیم، آنها را جز به حق خلق نکردیم) در نظام هستی هر موجودی براساس برنامه حساب شده‌ای به این جهان گام نهاده است و به سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت است.

۴۲. **گزینه ۲** حضرت علی رضی الله عنه هرگاه که مردم را موعظه می‌کرد معمولاً سخن خود را با این عبارت آغاز می‌کرد: «ای مردم ... هیچ کس بی‌هوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند و او را به خود وا نگذاشتند تا به کارهای لغو و بی‌ارزش بپردازد.»

۴۳. **گزینه ۱** یکی از تفاوت‌های انسان با گیاهان و حیوانات در این است که انسان باید خود هدف از خلقتش را بشناسد (تفکر) و آن را انتخاب کند (اراده و اختیار...); در حالی که گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات

به صورت غریزی به سوی هدف خود حرکت می‌کنند؛ مثلاً دانه گندم به صورت طبیعی در جهت رسیدن به هدف نهایی خود یعنی تبدیل شدن به خوشه‌ای با ده‌ها دانه حرکت می‌کند.

۴۴. گزینه ۳ ﴿ انسان دارای روحیه‌ای بی‌نهایت طلب است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روزبه‌روز افزون می‌گردد. او به دنبال چیزی است که هرگز پایان نمی‌پذیرد و تمام نمی‌شود. این انسان بی‌نهایت طلب، در زندگی خود همواره در حال انتخاب هدف است؛ هدف‌هایی پایان‌ناپذیر و تمام‌نشدنی.

۴۵. گزینه ۱ ﴿ انسان دارای روحیه‌ای بی‌نهایت طلب است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روزبه‌روز افزون می‌گردد.

۴۶. گزینه ۲ ﴿ انسان برخلاف حیوانات و گیاهان که استعدادها محدود مادی دارند، مجموعه‌ای فراوان از استعدادها مادی و معنوی است؛ به همین دلیل، به دنبال انتخاب هدف‌هایی است که از طریق آن، استعدادها گوناگون خویش را به کمال رساند.

۴۷. گزینه ۳ ﴿ وقتی به دنیای انسان‌ها می‌نگریم، با دنیای حیرت‌انگیزی مواجه می‌شویم؛ چنان اختلافی در هدف‌ها وجود دارد که ابتدا سردرگم می‌شویم... این اختلاف در هدف‌ها، ریشه در نوع نگاه انسان و اندیشه انسان دارد.

۴۸. گزینه ۲ ﴿ وقتی به دنیای انسان‌ها می‌نگریم با دنیای حیرت‌انگیزی مواجه می‌شویم؛ چنان اختلافی در هدف‌ها وجود دارد که ابتدا سردرگم می‌شویم.

۴۹. گزینه ۳ ﴿ با توجه به تفاوت نگاه انسان‌ها نیازمند معیار و ملاک هستیم؛ در این صورت می‌توانیم هدف‌های زندگی را به درستی برگزینیم و عمر خود را برای رسیدن به آن‌ها صرف کنیم.

۵۰. گزینه ۲ ﴿ اهداف به اهداف اصلی و فرعی تقسیم می‌شوند که هر دوی آن‌ها برای زندگی ما «خوب» و «ضروری» هستند. مهم این است که هدف فرعی را به جای هدف اصلی قرار ندهیم و آن‌قدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع ما در رسیدن به اهداف اصلی شوند.

۵۱. گزینه ۱ ﴿ گزینه‌های ۲ و ۴ برای این آیه مناسب است: «و آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند، پاداش داده خواهد شد.» گزینه ۳ برای این آیه مناسب است: «و بعضی می‌گویند: پروردگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن، و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما و ما را از عذاب آتش ننگه دار.»

۵۲. گزینه ۴ ﴿ ضرب‌المثل «چون که صد آمد نود هم پیش ماست» در جایی که یک چیز، جامع و دربردارنده چیزهای دیگری است، استفاده می‌شود. اگر انسان خداوند را به عنوان هدف اصلی زندگی خود برگزیند، به اهداف دیگر خواهد رسید.

۵۳. گزینه ۲ ﴿ چون روح انسان بی‌نهایت طلب است و خوبی‌ها را به صورت بی‌پایان می‌خواهد، شایسته است که تنها خدا و بندگی او را به عنوان هدف نهایی خود انتخاب کند.

۵۴. گزینه ۱ ﴿ خداوند سرچشمه زیبایی‌ها و خوبی‌هاست و انسان‌ها به میزانی که زیبایی‌ها و خوبی‌ها را کسب کنند، به خدا نزدیک‌تر می‌شوند و برعکس.

۵۵. گزینه ۳ ﴿ با توجه به مفهوم آیه «مَنْ كَانَ يُرِيدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ» هدف اصلی زندگی انسان باید آخرت باشد.

۵۶. گزینه ۱ ﴿ با توجه به مفهوم آیه، «هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد، نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست.»

۵۷. گزینه ۱ ﴿ کسانی که عمر خود را صرف کارهای کم‌ارزش می‌کنند تنها دنیا را می‌خواهند، اما انسان‌های زیرک با یک تیر چند نشان می‌زنند.

۵۸. الف / عقل ﴿ ب دوری از جهل و نادانی چون مسخره و بازی گرفتن نماز، ناشی از جهل و نادانی است.

۵۹. الف / عقل ﴿ ب تشخیص راه درست از راه‌های غلط یا تشخیص خوب از بد

۶۰. الف ﴿ ما راه را به او نشان دادیم یا سپاسگزار خواهد بود یا ناسپاس ﴿ ب اراده و اختیار ﴿ پ هدایت تشریحی یا هدایت ویژه انسان ﴿ ت باتوجه به این آیه انسان مسئول سرنوشت خویش است. راه رستگاری و راه شقاوت به انسان داده شده است تا خود راه رستگاری را برگزیند و از شقاوت دوری کند.

۶۱. الف ﴿ سوگند به نفس و آن که سامانش بخشید. آن‌گاه بدکاری‌ها و تقوایش را به او الهام کرد. ﴿ ب شناخت خیر و نیکی و گرایش به آن و شناخت بدی و زشتی و بیزاری از آن ﴿ پ خداوند در این آیه به نفس لواقه انسان و آفریننده نفس (خداوند) سوگند خورده است. ﴿ ت باتوجه به این آیه خدای متعال شناخت خیر و نیکی و گرایش به آن و شناخت بدی و زشتی و بیزاری از آن را در وجود ما قرار داد تا به خیر و نیکی روی آوریم و از گناه و زشتی بپرهیزیم.

۶۲. الف ﴿ و سوگند به نفس ملامت‌کننده ﴿ ب نفس لوامه که به خاطر عظمت و اهمیت آن مورد سوگند خداوند قرار گرفته شده است. ﴿ پ وجدان ﴿ ت باتوجه به این آیه، سرزنش، ملامت و در اندیشه جبران برآمدن خود معلول گرایش انسان به نیکی‌ها و زیبایی‌هاست. ﴿ ث مورد سوگند قرار گرفتن نفس لوامه توسط خداوند بعد از گرفتار شدن انسان به گناه توسط نفس اماره صورت می‌گیرد.

۶۳. الف / قیامت ﴿ ب شیطان ﴿ پ البته من بر شما تسلطی نداشتم، فقط شما را به گناه دعوت کردم. ﴿ ت نه من می‌توانم به شما کمک کنم و نه شما می‌توانید مرا نجات دهید. ﴿ ث اهل جهنم ﴿ ج کار شیطان وسوسه کردن و دادن وعده‌های دروغین است و جز همین وسوسه کردن راه نفوذ دیگری ندارد.

۶۴. الف / شیطان ﴿ ب ۱- ایجاد کینه و عداوت به وسیله شراب و قمار ۲- از یاد بردن خدا و نماز

۶۵. الف / شیطان ﴿ ب زیبا و لذت‌بخش نشان دادن گناه [نه دنیا]

۶۶. الف / شیطان ﴿ ب ۱- زینت دادن اعمال زشت ۲- فریفتن با آرزوهای طولانی

۶۷. الف ﴿ سرشت خدا آشنا یا فطرت خداگرا ﴿ ب یا به تماشای جهان می‌نشیند، خدا را می‌یابد و محبتش را در دل احساس می‌کند.

۶۸. الف ﴿ امام علی ﴿ ب نفس اماره ﴿ پ درونی است که انسان‌ها را برای رسیدن به لذت‌های زودگذر دنیایی به گناه دعوت می‌کند و از پیروی عقل و وجدان بازمی‌دارد.

۶۹. الف ﴿ سرشت خدا آشنا یا فطرت خداگرای انسان ﴿ ب کسانی که گرایش فطری به سوی خدا را نادیده گرفته‌اند. (از یاد خدا غافلند).

۷۰. درست **۷۱. درست** **۷۲. درست**

۷۳. نادرست (کار شیطان وسوسه کردن و فریب دادن است و جز این راه نفوذ دیگری در ما ندارد. این خود ما هستیم که به او اجازه وسوسه می‌دهیم.)

۷۴. درست

۷۵. خودشناسی **۷۶. عقل** - وجدان **۷۷. نفس اماره** - شیطان

۷۸. عقل - اراده و اختیار **۷۹. نفس اماره** - شیطان

۸۰. گرایش انسان به نیکی‌ها و زیبایی‌ها سبب می‌شود که در مقابل گناه و زشتی واکنش نشان دهد و آن‌گاه که به گناه آلوده شد خود را سرزنش و ملامت کند و در اندیشه جبران آن برآید. قرآن کریم عامل درونی این حالت را نفس لوامه یا نفس سرزنش‌گر نامیده و به آن سوگند خورده است.

۸۱. عاملی درونی که انسان‌ها را برای رسیدن به لذت‌های زودگذر دنیایی به گناه دعوت می‌کند و از پیروی عقل و وجدان باز می‌دارد و میل سرکشی که در درون انسان طغیان می‌کند و وی را به گناه فرامی‌خواند نفس اماره یا فرمان‌دهنده به بدی‌ها نامیده می‌شود.

۸۲. عاملی بیرونی که خود را برتر از آدمیان می‌پندارد و سوگند یاد کرده که فرزندان آدم را فریب دهد و از رسیدن به بهشت باز دارد. کار او وسوسه کردن و فریب دادن است و جز این، راه نفوذ دیگری در ما ندارد.